

رویکرد تطبیقی نمونه‌های دیجیتالی کتابخانه کودک و نوجوان

شیدا نجفی نیا^۱

نمایند. طرح اولیه اطلاعات در مورد جانوران بود که کانال دیسکاوری^۲ و مرکز تحقیقات حیات وحش^۳ آن را اهدا کرده بودند. این طرح با کودکان دبستانی شهری کوچک خارج از مرینند آزمایش و اصلاح شد.

هدف از اجرای طرح آی.سی.دی.ال.
کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان در ۱۸ نوامبر ۲۰۰۲ آغاز به کار کرد. در این طرح از فناوری نرم‌افزاری همان طرح اولیه استفاده شد. هدف عمده این طرح، گزینش، گردآوری، دیجیتالی کردن، و سازمان دادن به ادبیات کودک کشورهای مختلف است تا هریک به زبان اصلی ارائه شود و در ضمن فناوری مناسبی ایجاد شود که استفاده از این کتابخانه دیجیتالی را برای کودکان ۳ تا ۱۳ ساله قابل دسترس‌تر و آسان‌تر سازد. در این مجموعه قرار است ده هزار جلد کتاب

کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان
(آی.سی.دی.ال.)^۲

تاریخچه کتابخانه دیجیتالی کودکان
(آی.سی.دی.ال.)

دانشگاه مرینند آمریکا طی سال‌های ۱۹۹۹-۲۰۰۱ طرحی تحقیقاتی را برای تحقیق و توسعه یک رابط بصری^۳ در دست اجرا داشت. رابط بصری محیطی است که برنامه‌ها، فایل‌ها، و گزینه‌ها را به وسیله تصاویر کوچک یا شمایل^۴ منوها و کادرهای گفت‌وگو بر روی صفحه نمایش کامپیوتر نشان می‌دهد. کاربر می‌تواند این گزینه‌ها را با فشار دکمه ماوس یا صفحه کلید انتخاب کرده و فعال سازد. البته این تحقیق به این منظور انجام شد که به کودکان کمک شود تا بتوانند در این محیط پرس‌وجو کنند یعنی مجموعه خاصی از دستورها را برای استخراج داده‌هایی خاص به کار برند، مرور کنند، و اطلاعات چندرسانه‌ای را مرتب

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه الزهرا Sheida_Najafinia@yahoo.com

2. International Children's Digital Library (ICDL)

http://www.icdlbooks.org/

3. Visual interface

4. Icon

5. Discovery : کانال تلویزیونی کابل مستقر در آمریکا

6. Patuxent

حداقل به ۱۰۰ زبان آورده شود که از طریق اینترنت، به‌طور رایگان در اختیار کودکان، معلمان، کتابداران، والدین، و پژوهشگران سراسر دنیا قرار گیرد. به موازات این طرح، چندین طرح تحقیقاتی دیگر، به‌خصوص با همکاری کودکان دبستانی، صورت گرفته تا این کتابخانه دیجیتال برای این گروه سنی قابل دسترس‌تر باشد. مطالب گردآوری شده در این مجموعه منعکس‌کننده تشابهات و تفاوت‌های بین فرهنگ‌ها، علایق، و نحوه زندگی مردمان مناطق مختلف دنیا است.

متولیان طرح

بودجه لازم برای اجرای این طرح تحقیقاتی ۵ ساله را بنیاد ملی علوم^۷ و مؤسسه موزه‌ها و خدمات کتابخانه‌ای^۸ آمریکا تأمین کرده است. در واقع، اجرای این طرح برعهده دانشگاه مریلند آمریکا و آرشیو اینترنت^۹ است.

کشورهای شرکت‌کننده

در این کتابخانه اینترنتی کتاب‌هایی از کشورهای چون ایران، مصر، فنلاند، هنگ‌کنگ، چین، آمریکا، کرواسی، زلاندنو، صربستان، سوئیس، استرالیا، زیمبابوه، کنیا، فیلیپین، روسیه، اسپانیا، فرانسه، آلمان، چک، پرتغال، ژاپن، و سوئد آمده است.

وظایف آی.سی.دی.ال.

این کتابخانه، کتابخانه‌ای است که دسترسی رایگان به کتاب‌های کودک در سراسر دنیا

را فراهم می‌سازد و در واقع، دسترسی به کتاب از فرهنگ‌های گوناگون و با زبان‌های مختلف را برای تشویق به مطالعه، یادگیری، و پاسخ به مشکلات و درگیری‌های ادبیات جهانی تضمین می‌نماید.

اهداف آی.سی.دی.ال.

هدف آی.سی.دی.ال. فراهم ساختن مجموعه‌ای از کتاب‌های کودکان است تا بدین وسیله به گردآوری کتاب‌های معاصر و تاریخی برجسته در سراسر دنیا پردازد. در نهایت، این بنیاد امیدوار است با گردآوری تمامی فرهنگ‌ها و زبان‌ها در کنار هم بتواند کودکان را با ادبیات غنی‌شان در سراسر جهان آشنا سازد.

فعالیت‌ها

نحوه پردازش دیجیتالی ورود کتاب بروی وب‌سایت

چگونگی انتخاب کتاب در آی.سی.دی.ال.

کتابداران، معلمان، نویسندگان، تصویرگران، ناشران، و کودکان سراسر دنیا می‌توانند کتاب‌هایی را که فکر می‌کنند برای مجموعه آی.سی.دی.ال. مفید است، پیشنهاد کنند. هر کتاب باید به دقت پیش از اضافه شدن به کتابخانه ارزیابی شود. برخی کتاب‌ها بسیار قدیمی هستند و بقیه کتاب‌هایی هستند که در مدارس کودک و نوجوان و کتابخانه‌های عمومی یافت می‌شوند. قابل ذکر است که اکثر کتاب‌های قدیمی بدون حق مؤلف

7. National Science Foundation (NSF)

8. Institute of Museum and Library Services (IMLS)

9. Internet archive

هستند، یعنی هیچ کس مالک آنها نیست، بنابراین، آی.سی.دی.ال. می تواند تمامی آنها را بدون هیچ اجازه ای در کتابخانه قرار دهد؛ ولی برای کتاب های جدید، آی.سی.دی.ال. باید از افراد و شرکت هایی که مالک کلمات، متن و تصاویر آنها هستند، اجازه کسب نماید. تمامی کتاب ها در آی.سی.دی.ال. باید طبق استاندارد باشد. این استانداردها قوانینی هستند که مشخص می کنند کدام کتاب ها می توانند به داخل این کتابخانه دیجیتالی راه یابند. این قوانین توسط هیئت مشورتی کتابداران و نیز هیئت مشورتی بین المللی تعیین می شود.

چگونگی پریش کتاب ها در آی.سی.دی.ال.
کتاب ها باید پریش شده و برای دستیابی به صفحات آنها در رایانه در پایگاه های اطلاعاتی آی.سی.دی.ال. ذخیره شوند. پریشگرها، ماشین هایی هستند که تصاویر جزئی صفحات و تصاویری که رایانه قدرت شناسایی آنها را دارد، ذخیره می کنند. برخی از کتاب ها که توسط آی.سی.دی.ال. پریش می شوند، در واقع توسط پریشگر به طور خودکار پریش می شوند. دیگر کتاب ها در یک صفحه بدون از بین رفتن دیگر کتاب های موجود پریش می شوند. برخی کتاب های قدیمی موجود در مجموعه کتابخانه پیش از پریش شدن مرمت (تعمیر) می شوند، زیرا فرایند پریش موجب مجزا شدن آنها می شود. گاهی اوقات، افرادی که به این کتابخانه

کتاب هدیه می کنند خودشان کتاب ها را پریش می نمایند، گاهی افرادی که در آی.سی.دی.ال. کار می کنند، کتاب ها را پریش نموده، و بعضی اوقات نیز کتابخانه با پرداخت مبلغی به برخی شرکت های خبره در این کار، از آنها می خواهد تا کتاب ها را برای آی.سی.دی.ال. پریش نمایند.

چگونگی ورود کتاب ها به آی.سی.دی.ال.
کتابخانه، اطلاعاتی را که راجع به کتاب هایی را که وارد پایگاه اطلاعاتی شده است، به صورت ابر داده یا متادیتا^{۱۰} فراخوانی می کند. به این منظور افرادی که کتاب ها را به کتابخانه هدیه کرده اند، فرمی را تکمیل می کنند که شامل مشخصات نویسنده، محل نشر، و موضوع کتاب است. در واقع، این افراد با ارائه این اطلاعات، کمک بزرگی در ورود اطلاعات کتاب های گوناگون به این کتابخانه می کنند. آی.سی.دی.ال. به کمک چنین اطلاعاتی می تواند اطلاعات کتاب های جدید را ورود کتابخانه کند.

ثبت نام یا عضویت در وبسایت آی.سی.دی.ال.

مراجعه آ.سی.دی.ال. از ۱۶۶ کشور مختلف به شرح زیر هستند:
آمریکا (۵۰ درصد)، آمریکای جنوبی (۱۵ درصد)، چین (۷ درصد)، انگلستان (۶ درصد)، کانادا (۵ درصد)، جمهوری اسلامی ایران (۴ درصد)، فیلیپین (۴ درصد)، تایوان

۱۰. ابر داده یا متادیتا (Metadata): ابر داده یا متادیتا به معنی داده هایی درباره داده ها یا اطلاعاتی درباره اطلاعات است، مثل یک فهرست که شامل اطلاعاتی درباره اطلاعات کتابشناختی یا نظایر آن است (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹).

(۴ درصد)، استرالیا (۳ درصد)، و مصر (۲ درصد) که از این میان ۵۰۸ نفر کودک، ۱۰۸۲ نفر نوجوان، ۱۰۳۱ نفر زن، و ۵۶۰ نفر مرد هستند. زبان‌های مرجع عبارت‌اند از: انگلیسی (۷۲ درصد)، اسپانیولی (۱۱ درصد)، چینی (۵ درصد)، فارسی (۴ درصد)، عربی (۴ درصد)، فیلیپینی (۱ درصد)، فرانسه (۱ درصد)، آلمانی (۱ درصد)، و عبری (۱ درصد) (کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان، ۲۰۰۶).

عضویت در وبسایت به دو بخش تقسیم می‌شود: بخش کودک و بخش نوجوان.

در واقع با تکمیل کردن فرم‌های عضویت در هر کدام از بخش‌های کودک و نوجوان یعنی با پاسخ دادن به سؤال‌هایی راجع به نام، سن، جنسیت، و مانند آن می‌توان به عضویت وبسایت درآمد. قابل توجه اینکه سؤالات موجود در فرم عضویت کودک بسیار ساده و ملموس‌تر از سؤالات موجود در فرم عضویت نوجوان است. در واقع، افراد با عضویت در وبسایت رمز عبور^{۱۱} دریافت می‌کنند و با ثبت نام در بخش کودک به بخش جست‌وجوی ساده، و با ثبت نام در بخش نوجوان به تمامی بخش‌های جست‌وجو ارجاع می‌یابند.

ابزار و انواع جست‌وجو در آی.سی.دی.ال.

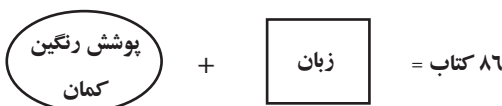
۱. جست‌وجوی ساده^{۱۲}

در این قسمت، جست‌وجو به چندین طریق امکان‌پذیر است. در این بخش شاهد یک

رشته رنگ به صورت دگمه می‌باشیم که در واقع رنگ‌آمیزی جلد کتاب‌هاست. کودک با انتخاب رنگ به کتابخانه دیجیتالی می‌فهماند که کتاب مورد نظر او در میان تمامی رنگ‌ها، از یکی از رنگ‌ها بیشتر سود جسته، به‌عنوان مثال بخش اعظم آن را رنگ زرد تشکیل داده است.

تنوع رنگی جلد‌های کتاب‌ها در این بخش جست‌وجو شامل رنگ‌های رنگین کمان، قرمز، نارنجی، زرد، سبز و آبی می‌باشد. این بخش جست‌وجو مرحله دیگری هم دارد و آن تعیین نوع کتاب از نظر گروه سنی، قطع و اندازه، از نظر محتوا مانند شخصیت‌های حیوانی، انسانی، تخیلی، یا تصویری می‌باشد که هر کدام از این موارد به تنهایی و حتی با ترکیب دیگر رنگ‌ها می‌توانند درهم‌آمیزند و یک رشته کتاب را در آن حوزه مطرح سازند. در ضمن در این بخش، بخشی هم برای تعویض زبان جست‌وجو وجود دارد که در بردارنده زبان‌های انگلیسی، فرانسه، فارسی،... می‌باشد.

روش کار: به‌عنوان نمونه، کودک پس از انتخاب زبان مورد نظر، با انتخاب یکی از رنگ‌ها به اضافه یکی از عناصر محتوا، قطع و اندازه، گروه سنی، و مانند آن به همراه زبان مورد نظر، به چندین کتاب با چنین نحوه جست‌وجو دست می‌یابد، مانند:

در میان ۸۶ کتاب موجود، کودک با کلیک بر روی تصویر جلد یا عنوان کتاب موردنظر ابتدا به اطلاعاتی کلی (Book Preview) از کتاب دست می‌یابد که دربردارنده اطلاعات کتابشناختی کتاب به همراه تصویر آن می‌باشد. در این بخش با کلیک بر روی کتاب موردنظر می‌توان به بخش اساسی کتاب (Book Overview) دست یافت که در واقع دربردارنده تمامی صفحات کتاب است. اینگونه که با کلیک بر روی هر صفحه تصویری کتاب می‌توان به اطلاعات داخلی آن صفحه همراه با تصویر آن دست یافت (کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان، ۲۰۰۶).

۲. جست‌وجوی جغرافیایی^{۱۳}

جست‌وجو در این بخش به دو طریق امکان‌پذیر است:

۱. در ابتدا شاهد یک کره زمین می‌باشید که تمامی قاره‌ها بر روی آن نمایان بوده و در عین حال این کره توسط یک پیکان (Arrow) در حال چرخش می‌باشد که با کلیک بر روی پیکان و تعیین مکان قاره موردنظر بر روی کره می‌توانید به داخل قاره موردنظر راه یابید، که البته در بخش زیرین کره نیز شاهد نام قاره‌های موجود بر روی کره باشید.

۲. در صفحه جست‌وجوی این بخش شاهد قسمتی با نام Text Version هستید که این بخش نیز، کاربر را به داخل قاره‌ها رهنمود می‌سازد.

روی هم‌رفته قاره‌ها شامل قاره آمریکای

شمالی و مرکزی، آمریکای جنوبی، آسیا و خاورمیانه، اقیانوسیه، اروپا، و آفریقا می‌باشد، که در این بخش نیز امکان جست‌وجوی زبان موردنظر وجود دارد، در عین حال در بخش View باید تعیین نماییم که کتاب مورد نظر به صورت جلد یا به صورت متن نمایش داده شود، در بخش Sort باید نوع کلیدواژه مشخص نمود را که کدام یک از موارد عنوان، زبان، نویسنده، تصویرگر، و سال انتشار باشد. در ناحیه Location با انتخاب یکی از گزینه‌های From, About, Set in محدوده منطقه موردنظر را تعیین می‌کنیم و برای مشخص ساختن تعداد کتاب‌های موجود در هر صفحه^{۱۴} شماره کتاب‌های موجود در هر صفحه را، که باید ۱۲ یا ۲۴ یا ۳۶ در هر صفحه باشد، تعیین می‌نماییم. سپس، با کلیک بر روی قاره موردنظر می‌توان به تعداد کتاب‌های موجود در آن ناحیه دست یافت که با کلیک بر روی هر کتاب یا کتاب موردنظر می‌توان به اطلاعات Preview یا Overview آن مانند دیگر بخش‌های جست‌وجو دست یافت (کتابخانه دیجیتالی بین‌المللی کودکان، ۲۰۰۶).

۳. جست‌وجوی پیشرفته^{۱۵}

در این بخش نیز با تایپ کلیدواژه مورد نظر، تعیین نوع آن و زبان موردنظر می‌توان به منبع موردنظر دست یافت که با کلیک روی عنوان یا تصویر هر کتاب می‌توان به اطلاعات Preview یا Overview آن همانند

13. Location search

14. Books per page

15. Advanced search

دیگر بخش‌های جست‌وجو دست یافت. در این بخش نیز اطلاعات مربوط به، View Sort, Books Per Page که در بخش دیگر جست‌وجو ذکر آن رفت، مطرح است که باید آنها را تعیین نمود و در عین حال اطلاعاتی مربوط به خوانندگان، شکل ظاهر کتاب، محتوا، نوع، و موضوع کتاب را با انتخاب آنچه مدنظر است، انتخاب نمود (کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان، ۲۰۰۶).

تفکری جدید در میان مردم و ملل جلب شد. او در این میان توجه خود را به کودک و نوجوان معطوف ساخت. در واقع، او به دنبال ایجاد گفتمانی در حوزه ادبیات کودک بود و بر این باور بود که کودکان خودشان باید کتاب‌هایشان را انتخاب نمایند که هم‌اکنون این امر به‌عنوان سرلوحه‌ای بر امور کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مطرح می‌باشد (کتابخانه بین‌المللی جوانان، ۲۰۰۶).

۴. جست‌وجوی کلیدواژه‌ای^{۱۶}

در این بخش با تایپ کلیدواژه، تعیین نوع زبان می‌توان به جست‌وجوی کتاب موردنظر از طریق کلیدواژه پرداخت (کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان، ۲۰۰۶).

اهداف

۱. تشویق و گسترش مبادله و همکاری نشر و پژوهش‌های کودک و نوجوان؛ و
۲. ارائه اطلاعات و راهنمایی به دانشجویان، مربیان، ناشران، و مانند آن (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹).

کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ / کتابخانه بین‌المللی جوانان^{۱۷} تاریخچه

کتابخانه بین‌المللی جوانان، یکی از بزرگ‌ترین کتابخانه‌های بین‌المللی ادبیات کودک و نوجوان در دنیاست. این کتابخانه در سال ۱۹۴۹ توسط لپمن^{۱۸} ایجادگشت و به‌طور پیوسته به‌عنوان مرکزی بین‌المللی در حوزه ادبیات کودک و نوجوان دنیا شناخته شد. لپمن کار خود را در پایان جنگ جهانی دوم به کمک نمایشگاه بین‌المللی کتاب‌ها جوانان در مونیخ آغاز کرد. بعد از ترور نازی‌ها و حملات وحشتناک جنگ، توجه لپمن به ایجاد چنین کتابخانه‌ای برای بیدار ساختن

مجموعه

در مرکز کتابخانه بین‌المللی جوانان مجموعه‌ای قریب به ۵۴۰,۰۰۰ کتاب موجود می‌باشد که ۵۰۰,۰۰۰ جلد کتاب‌ها برای کودکان و نوجوانان (منابع اولیه) به بیش از ۱۳۰ زبان و نزدیک به ۳۰,۰۰۰ عنوان درباره کودکان و نوجوانان (منابع ثانویه) می‌باشد. ۱۰۰ ناشر از سرتاسر دنیا کپی نمونه‌هایشان را هر سال به کتابخانه می‌فرستند. قریب ۹,۰۰۰ کتاب، هر سال در این کتابخانه فهرست می‌شود. هم‌اکنون کتابخانه بین‌المللی جوانان مجهز به بخش متخصصان زبان برای زبان‌های دانمارکی، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، یونانی،

16. Keyword search

17. The International Youth Library

<http://www.ijb.de/>

18. Jella Lepman

مجارستانی، ژاپنی، فارسی، رمانی، ترکی، و زبان‌های عبری و اسکاندیناوی می‌باشد. به‌علاوه، کتابخانه معمولاً مجموعه‌های خاصی را به‌عنوان هدایا در سال ۱۹۶۹ برای توسعهٔ مجموعه دریافت نموده است. این هدایا از "Bureau International d'education" که کتابخانهٔ آن درحوزهٔ ادبیات بین‌المللی کودک و نوجوان فعالیت داشت، دریافت شده بود. از دیگر موارد اهدایی، مجموعهٔ شولز^{۱۹} به همراه شماری از ویرایش‌های تاریخی بیشماری از منابع سرگذشتنامه‌ای و قصه بود و در سال ۱۹۹۸ نیز، مجموعهٔ میشوک^{۲۰} شمار بسیاری از کتاب‌ها تصویری را اهدا نمود و هر دوی این مجموعه‌ها برای دسترسی عمومی فهرست شدند. کتابخانه همچنین، دارای مجموعهٔ ارزشمندی از نسخ خطی، خود سرگذشتنامه‌ها، و نیز مجموعه‌ای از پوسترهاست (کتابخانهٔ بین‌المللی جوانان، ۲۰۰۶).

اپک کتابخانه

اپک پیوسته^{۲۱} کتابخانه از طریق تمامی مرورگرهای نت اسکپ و ماکروسافت اینترنت (بدون وجود نت اسکپ ۶) قابل دسترس است. کیفیت بالا با 1068×1024 پیکسل و ۶۵۰۵۳۶ درجه رنگ فراهم می‌شود. با توجه به سرعت کامپیوتر، اتصال و ارتباط می‌تواند در چند ثانیه کوتاه صورت پذیرد. این اپک عملیات جست‌وجو را با تعیین اطلاعات کتابشناختی (ISBD) و تایپ

کلیدواژه با استفاده از عملگرهای بولی (And, Or, Not) به همراه نمایه اما به زبان آلمانی فراهم می‌سازد (کتابخانهٔ بین‌المللی جوانان، ۲۰۰۶).

فعالیت‌ها

در سالن قلعهٔ بلوتنبرگ^{۲۲}، کتابخانه‌ای مجهز به نمایشگاه عظیمی در حوزهٔ کارهای تصویرگران، بررسی‌های انجام شده بر روی ادبیات کودک در کشورها یا فرهنگ‌های گوناگون و جنبه‌های تاریخی ادبیات کودک و نوجوان موجود می‌باشد. تمامی نمایشگاه‌ها با همکاری کودکان و نوجوانان صورت می‌پذیرد. کتابخانهٔ بین‌المللی جوانان اغلب با نمایشگاه‌های خارج از مونیخ نیز همکاری دارد. هر ساله، این کتابخانه نمایشگاه‌های سیار بسیاری را در کتابخانه‌های عمومی، مدارس و مؤسسات برگزار می‌نماید. تا سال ۱۹۹۴، کتابخانهٔ بین‌المللی جوانان، برنامه‌ای را برای کلاس‌های مدارس ایجاد نمود. سالن نقاشی و کارگاه نقاشان برای توسعهٔ طرح‌ها در جهت ارتقای مطالعهٔ ادبیات کودک بود. تاثیر عروسکی و تاثیر سایه نیز جزء برنامه‌های نمایشگاه‌ها محسوب می‌شود. این کتابخانه در واقع ارتباط نزدیکی میان متخصصان موضوعی از جمله دبیران، ناشران، ویراستاران، کتابداران، و محققان سرتاسر دنیا، در ارتباط با ادبیات در ارتقای سطح مطالعه‌شان برگزار می‌سازد. بنابراین، برای آنکه به این متخصصان امکان ملاقات و تعویض و ردو بدل اطلاعات‌شان

19. Schuls

20. Mischuke

21. OPAC Online

22. Blutenburg

داده شود، کتابخانه، سمینارها، سمپوزیوم‌ها و کنفرانس‌هایی را با همکاری دیگر مؤسسات برگزار می‌نماید. در سال ۱۹۶۷، انجمن تاریخی کتاب کودک به‌عنوان سازمانی غیررسمی از متخصصان در مونیخ برای ارتباط کتابخانه بین‌المللی جوانان و همکاری آن در توسعه مجموعه کتاب‌های تاریخی کتابخانه ایجاد گشت. کتابخانه در آغاز هر سال بروشوری که در آن فعالیت‌ها و وقایع اصلی کتابخانه در آن سال مطرح است، چاپ می‌نماید. خبرنامه "House New Letter" حاوی مقالات و اخبار درباره کتابخانه و ادبیات بین‌المللی کودک و نوجوان می‌باشد که هر دو سال یکبار منتشر می‌شود. "White Ravens" نیز مجموعه‌ای از ادبیات بین‌المللی کودک و نوجوان است. این فهرست انگلیسی حدود ۲۵۰ عنوان جدید از سرتاسر جهان می‌باشد که سالانه به موقع در نمایشگاه کتاب کودک در بولونیا^{۳۳} ایتالیا منتشر می‌گردد (کتابخانه بین‌المللی جوانان، ۲۰۰۶).

دفتر بین‌المللی کتاب کودک برای نسل جوان

تاریخچه

دفتر بین‌المللی کتاب کودک برای نسل جوان^{۲۴}، سازمانی غیرانتفاعی بوده که به‌عنوان شبکه‌ای بین‌المللی از افراد سرتاسر جهان مطرح می‌باشد و به نوعی در فراهم آوردن کتاب‌ها کودکان در کنار هم نقش دارد. این سازمان در سال ۱۹۵۳ در زوریخ در سوئیس توسط لپمن که در آن زمان رئیس کتابخانه

بین‌المللی جوانان بود تأسیس شد، تا سال ۱۹۹۰ دارای بیش از صد دفتر ملی در سراسر جهان بود، در سال ۱۹۸۴ دفتر ملی ایالات متحده شکل گرفت که همان‌طور که گفته شد، این دفتر، دفتری غیرانتفاعی و مستثنا از پرداخت مالیات بوده و نشریه News Letter را هر شش ماه یکبار منتشر می‌کند.

اهداف

هدف دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان عبارت است از:

۱. برقراری ارتباط میان افرادی که علاقمند به کتاب‌های خوب برای نسل جوان هستند؛
۲. سرعت بخشیدن به نشر این کتاب‌ها و افزایش دسترسی به آنها از طریق تشویق به تولید کتاب بر مبنای نیازهای جهانی و اشاعه آنها در رادیو، تلویزیون، مطبوعات، فیلم، نوار شنیداری و نیز ترغیب و تشویق به تأسیس و بهسازی کتابخانه‌های نسل جوان؛
۳. تشویق برای ترجمه آثاری که از کیفیت بین‌المللی برخوردار است؛
۴. تشویق، راه‌اندازی، و اعتلای تحقیقات مربوط به ادبیات کودک و نوجوان و تصویرگری‌های آنها و نیز سازماندهی انتشار نتایج این تحقیقات در جهان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه؛
۵. راهنمایی و مشاوره ملی و بین‌المللی افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها، و مؤسساتی که به کتاب برای کودک و نوجوان توجه دارند و

23. Bologna

24. International Broad on Books for Young People (IBBY) <http://www.ibby.org>

نیز آموزش کتابداران، معلمان، ویراستاران، نویسندگان، و تصویرگران کتاب‌های کودک و نوجوان؛ و

۶. برگزاری مراسم باشکوه سالانه، به مناسبت سالگشت کتاب کودک در جهان و برپایی روز جهانی کتاب کودک در کشورهای مختلف جهان که هر سال در یک کشور برگزار می‌شود.

دفاتر ملی در کشورهای گوناگون بسیاری سازمان یافته‌اند که در سطحی ملی، محلی، و بین‌المللی عمل می‌نمایند. قابل توجه است که نویسندگان، تصویرگران، ناشران، ویراستاران، مترجمان، خبرنگاران، منتقدان، معلمان، اعضای هیئت علمی، دانش‌آموزان، دانشجویان، کتابداران، کتابفروشان، مددکاران اجتماعی، و والدین می‌توانند به عضویت در آن درآیند (دفتر بین‌المللی کتاب کودک برای نسل جوان، ۲۰۰۶).

فعالیت‌ها

برنامه‌های ملی

دفاتر ملی به تهیه جایزه‌های ملی، گردآوری بهترین کتاب‌های سال، نمایشگاه‌ها، هفته کتاب، سمینارها، کنفرانس‌ها می‌پردازد و روز جهانی کتاب کودک را که ۲ آوریل، مصادف با تولد هانس کریستین آندرسن است، جشن می‌گیرد. در این روز دفاتر ملی مسئولیت عرضه پیام نویسنده و پوستر یک هنرمند را به صورت جهانی برعهده می‌گیرد (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹).

برنامه‌های جهانی

مهم‌ترین آنها اعطای نشان هانس کریستین آندرسن است که از سال ۱۹۶۶ آغاز شد و هر دو سال یکبار انجام می‌گیرد، یکی برای بهترین نویسنده و دیگری برای بهترین تصویرگر. این دفتر همچنین فهرست کتاب‌های ممتاز را دو سال یکبار در سه مقوله منتشر می‌کند: کتاب، تصویر، و ترجمه. جایزه ترویج کتابخوانی آساهی^{۲۵} دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان که با همکاری ناشر ژاپنی به نام آساهی از سال ۱۹۸۷ اعطا می‌شود، نیز هر دو سال یکبار به گروه یا مؤسسه‌ای که کوشش چشمگیری جهت برنامه‌های مربوط به کتاب کودک و نوجوان داشته است، تعلق می‌گیرد. این جایزه شامل یک میلیون ین ژاپن است. این دفتر با نشریه *Bird Book* که در وین تدوین می‌شود و ناشر دانمارکی Arnis Forlag آن را منتشر می‌کند، همکاری نزدیک دارد. کنگره دو سالانه این مرکز هر بار در یک کشور برگزار می‌شود. این دفتر با کمک یونسکو به تشکیل کلاس‌های کارورزی خاص در کشورهای در حال توسعه مبادرت می‌ورزد. این دفتر هر ساله غرفه‌ای در نمایشگاه بین‌المللی کتاب بولونیا و سایر نمایشگاه‌های مرتبط دارد. دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان ارتباط مشاوره‌ای با یونیسف و یونسکو نیز دارد و عضو کمیته بین‌المللی کتاب، ایفلا و انجمن بین‌المللی خواندن^{۲۶} است. ایران نیز از سال ۱۹۶۳ به عضویت این دفتر درآمده است (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹).

مؤسسه کتاب کودک سوئد^{۲۷}

تاریخچه

این مؤسسه نوعی کتابخانه تخصصی می‌باشد که در واقع بر روی مراکز اطلاعاتی و عمومی در حوزه ادبیات کودک و نوجوان گشوده می‌باشد. هدف این مؤسسه ارتقای شاخه‌ای از ادبیات سوئدی، یعنی حوزه ادبیات کودک و نوجوان سوئد می‌باشد. این مؤسسه در هفتم دسامبر ۱۹۶۵ افتتاح و در سال ۱۹۶۷ شروع به کار نمود و در یکم جولای ۱۹۸۹، به‌عنوان کتابخانه‌ای سلطنتی مطرح گشت و هم‌اکنون توسط دولت اداره می‌گردد.

اهداف مؤسسه

۱. ایجاد کتابخانه‌ای مرجع و تحقیقاتی در حوزه ادبیات کودک؛
۲. ارتقای مطالعه و تحقیق بر روی سطوح گوناگون موضوع ادبیات کودک؛
۳. افزایش دانش و درک ادبیات کودک در میان آثار کودک و نوجوان؛
۴. مطرح بودن به‌عنوان ناشر، رسانه، کتابخانه، و دیگر مراکز یا مؤسسات برای کمک به تولید اطلاعات در حوزه ادبیات کودک؛ و
۵. مطرح بودن به‌عنوان بازویی قوی در حوزه ادبیات کودک

مجموعه‌ها

مجموعه کتاب کودک

قریب به ۶۷,۰۰۰ جلد کتاب چاپ شده

در حوزه ادبیات کودک و نوجوان در کشور سوئد را هم به زبان سوئدی و هم ترجمه از زبان‌های دیگر به زبان سوئدی تحت پوشش قرار می‌دهد. بنابراین، این مجموعه هم شامل کتاب‌های انتشار یافته در سوئد به زبان‌های غیر از زبان سوئدی و نیز آثار مربوط به نویسندگان سوئدی که به زبان‌های دیگر ترجمه گشته است، می‌باشد. این مجموعه در سال ۱۹۶۷ تکمیل گشته است. در دهه ۱۹۸۰ مؤسسه سه منبع (کتاب) مفید اهدایی دریافت نمود که موجبات غنی ساختن مجموعه آن را فراهم ساخت. کتاب‌های متنی و صوتی (به‌صورت آواز) نیز در مجموعه موجود می‌باشند و در عین حال آلبوم‌های کم‌دی (طنز) نیز گرچه همانند مجلات کم‌دی (طنز) به‌طور منظم انتشار نمی‌یابند، موجودند. تا سال ۱۹۵۶ تمامی کتاب‌های حوزه کودک و نوجوان به‌طور نظام‌مند در بانک اطلاعاتی ELSA یا فهرست پیوسته SBI^{۲۸} وارد گشته‌اند، اما کتاب‌های کودک قبل از سال ۱۹۵۶ تنها در کارت‌های فهرست‌نویسی شده مؤسسه موجودند (مؤسسه کتاب کودک سوئد، ۲۰۰۶).

مجموعه متون نظری

علاوه بر مجموعه‌ای فراگیر و جامع در حوزه ادبیات کودک و نوجوان، در این میان کار بر روی تاریخچه و مباحث نظری ادبیات و هنر از دیدگاه جامعه‌شناسی، فرهنگی، آموزشی، و روان‌شناسی نیز حائز اهمیت

27. The Swedish Institute for Children's Books (SBI)

<http://www.sbi.kb.se/meny.htm>

28. SBI's online catalogue

است. پایان‌نامه‌های انتشارنیافته دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه‌ها و کالج‌های سوئد نیز جزء این مجموعه می‌باشد، همچنین حائز اهمیت است که اکثر آثار نظری دربردارنده مجلات نیز در بانک اطلاعات ELSA موجود می‌باشد.

فعالیت‌ها

اصلی‌ترین کار مؤسسه، ارتباط و مکاتبه با دیگر نهادها و سازمان‌های مرتبط با کتاب کودک می‌باشد، چرا که مؤسسه به برقراری اینگونه ارتباطات اهمیت بسیاری می‌دهد. کتاب‌هایی که در حوزه کودک و نوجوان در سال‌های اخیر منتشر گشته است نیز در کتابخانه موجود می‌باشد. در عین حال، مؤسسه، نمایشگاه‌های متعددی را نیز در حوزه انتشارات کودکان از ناشران گوناگون برگزار می‌نماید. تورهای علمی و سیاحتی نیز برای دانشجویان حوزه ادبیات کودک، معلمان، کتابداران، و دیگر دانشجویان (غیر از دبیرستانی‌ها) برگزار می‌گردد. فعالیت‌هایی از این دست که به صورت گردش برگزار می‌شود، توسط مؤسسه در یک تا یک ساعت و نیم اجرا می‌شود. گروه می‌تواند متشکل از ۱۰ تا ۲۵ نفر باشد اما لازم به ذکر است که مؤسسه هیچ‌گونه فعالیتی برای کودکان ندارد و این فعالیت‌ها برای افرادی است که به نحوی با کودک و حوزه کاری او در ارتباط‌اند. کنفرانس‌ها و سمینارها اغلب توسط دیگر نهادها و سازمان‌ها برگزار می‌شود، با این حال مؤسسه، سخنرانی‌هایی را در حوزه

ادبیات کودک و نوجوان با همکاری مدارس، کتابخانه‌ها و دیگر مراکز برگزار می‌نماید.

بانک اطلاعاتی مؤسسه کتاب کودک سوئد

ELSA فهرست پیوسته مؤسسه کتاب کودک سوئد^{۲۹} می‌باشد که دربردارنده ادبیات نظری، مقالات مجلات چاپ شده بعد از سال ۱۹۹۸، کتاب‌های کودک انتشاریافته در سوئد از سال ۱۹۵۶، کتاب کودکان ترجمه شده از زبان‌های سوئدی بعد از سال ۱۹۹۰ و نشریات ادواری می‌باشد. جست‌وجو در آن از طریق کلیدواژه‌ها و عبارات صورت می‌پذیرد. در واقع جست‌وجو در دو سطح «عام» و «خاص» که دربردارنده سه بخش (Advanced Search, Expert Search, Browse Index) است، صورت می‌پذیرد و در بخش جست‌وجوی پیشین نیز شاهد جست‌وجوی هستیم که قبل صورت گرفته است.

- جست‌وجو در سطحی عام^{۳۰}

در این بخش نحوه جست‌وجو به این صورت است که با انتخاب "Whole base" در حوزه‌ای وسیع، البته نه در سطحی پیشرفته، می‌توان به جست‌وجو پرداخت، اما با انتخاب حوزه‌هایی مانند "Theoretical Literature", "Articles", "Children's books" و یا "Periodicals" می‌توان دامنه جست‌وجو را محدود ساخت. در واقع با انتخاب هر بخش شاهد گزینه‌هایی مانند Author, Word in Title, Institution,

29. ELSA online catalogue

30. Whole base search

انتخاب گزینه "Go" به جست‌وجو می‌پردازیم (مؤسسه کتاب کودک سوئد، ۲۰۰۶).

۲. جست‌وجوی حرفه‌ای (تخصصی)^{۳۲}
جست‌وجو در این بخش مختص متخصصان و افراد حرفه‌ای می‌باشد. با تایپ کلیدواژه یا عبارت مورد نظر و یقین از چگونگی قرارگیری عبارت مربوط می‌توان با انتخاب گزینه "Go" به جست‌وجو پرداخت. در این جست‌وجو کلیدواژه یا عبارت مورد نظر باید بسیار دقیق باشد تا به پاسخ مناسب دست یابیم (مؤسسه کتاب کودک سوئد، ۲۰۰۶).

۳. نمایه‌های الفبایی مروری - نظری
Theoretical - Browse Alphabetical Indexes
در این بخش جست‌وجو، بعد از تایپ کلیدواژه یا عبارت مورد نظر در بخش نمایه‌ها، نمایه مورد نظر خود را در یکی از حوزه‌های نویسنده، عنوان، موضوع، عنوان نشریه، ناشر، شماره راهنما یا کلیدواژه تعیین می‌نماییم تا با انتخاب گزینه "Go" به جست‌وجو پردازد (مؤسسه کتاب کودک سوئد، ۲۰۰۶).

دفتر چینی کتاب برای نسل جوان^{۳۳} تاریخچه

این دفتر در کنفرانس برگزار شده در کتابخانه بیجینگ^{۳۴} در ششم ژوئن ۱۹۹۰ ایجاد گشت. یویونگزهان^{۳۵}، مسئول بخش اداری و انتشارات و وو کوانگهن^{۳۶} مسئول برگزاری مراسم بودند. این کنفرانس در واقع دفتر چینی کتاب

Subject, ISBN/ISSN, Publication Year, Language, Publication Type, Content Type, هستیم و دیگر اطلاعات با توجه به بخش مورد نظر می‌باشیم، چرا که هر بخش با توجه به شرایط خود دارای گزینه‌های مربوط به قسمت خود می‌باشد. در نتیجه، با وارد کردن اطلاعات در گزینه‌های مربوط (ترجیحاً به صورت کامل) با انتخاب گزینه "Go" می‌توان به اطلاعات مورد نظر در آن حوزه، در سطحی وسیع یا محدود، دست یافت. لازم به ذکر است که سیستم بانک اطلاعاتی به گونه‌ای است که با داشتن اطلاعات دقیق می‌تواند مطلب مورد نظر را در اختیار کاربر قرار دهد در غیر این صورت از پاسخگویی معذور خواهد بود (مؤسسه کتاب کودک سوئد، ۲۰۰۶).

- جست‌وجو در سطحی خاص (ویژه)^{۳۱}
در این بخش با سه سطح جست‌وجو در ارتباط می‌باشیم:

۱. جست‌وجوی پیشرفته

جست‌وجو در این بخش در سطحی بسیار پیشرفته صورت می‌پذیرد که در آن ابتدا باید حوزه جست‌وجوی خود را از نظر (کلیدواژه، عنوان، پدیدآورنده، موضوع، ISBN/ISSN) و دیگر اطلاعات کتابشناختی مشخص نماییم، سپس کلیدواژه یا عبارت مورد نظر را تایپ نماییم و بعد مجاور هم قرار گرفتن کلیدواژه‌ها یا واژه‌های عبارات را تعیین می‌نماییم و با

31. Special search

32. Expert search

33. The Chinese Broad on Books for Young People (CBBY)

<http://www.cbby.org/>

34. Beijin

35. Yu Yongzhan

36. Wu Quanheng

برای نسل جوان را حمایت کرد، آنگونه که برای آن رئیس کمیسیون تعیین شد. در سال ۱۹۹۷، بخش اداری و انتشارات تحت پوشش کمیسیون کتاب‌های کودکان چین (Working Commission of Children Book of Chinese) درآمد. این دفتر شامل بیش از ۳۰ مرکز نشر چینی برای کتاب‌های مربوط به جوانان است و در سال ۱۹۹۹، های فی^{۳۷}، رئیس جمهور چین به‌عنوان رئیس کمیسیون این دفتر انتخاب شد. او معتقد بود که جوانان سرمایه‌های هر کشورند بنابراین برای آنان و ارتقای ادبیات‌شان اهمیت ویژه‌ای قائل بود و نیز بر این باور بود که این دفتر، کودکان چینی را قادر می‌سازد که با حوزه‌های جهانی کار شده در زمینه کودک آشنا شده و از رسانه‌های گوناگون و رنگی در این حوزه لذت برند و نیز معتقد بود که زندگی زیبا متعلق به جوانان است، بنابراین امیدوار بود که این دفتر روابط دوستانه‌ای را میان افراد در وطن و خارج از آن فراهم سازد.

فعالیت‌ها

CBBY دارای فعالیت‌های زیادی می‌باشد، اما یکی از فعالیت‌های عمده، آن سیمین کنفرانس دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان در سال ۲۰۰۶ است که با پیوستن چین به IBBY و ایجاد CBBY در سال ۱۹۹۰، به‌عنوان یکی از اعضای فعال IBBY شناخته شد. همان طور که می‌دانیم انتشار کتاب‌ها

کودک در چین به سرعت در حال توسعه است تا آنجا که به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ناشران مهم در حوزه کتاب‌های کودک مطرح می‌باشد و از آنجا که برای دست یافتن به استانداردهای جهانی در زمینه کتاب‌های کودک باید آثار تصویرگران و نویسندگان ادبیات کودک چین را بررسی نمود، تمامی سعی CBBY بر آن بوده تا به‌عنوان یکی از میزبان‌های IBBY مطرح باشد، بنابراین طی سال‌های متعدد کنفرانس‌های برگزار شده IBBY در کشورهای گوناگون، از سوی اعضای CBBY و IBBY حمایت شده است (دفتر چینی کتاب برای نسل جوان، ۲۰۰۶).

شورای کتاب کودک (آمریکا)^{۳۸}

تاریخچه

در سال ۱۹۱۹، فرنکلین کی متییز^{۳۹}، کتابدار آمریکایی، توجه‌اش به کتاب‌های کودک از نظر کیفیت، در جهت ارتقای سواد جلب شد. طی سال‌های ۱۹۴۴-۱۹۴۵، فردریک ملچر^{۴۰} به همراه ویراستاران و ناشران، هفته کتاب را به «انجمن جدید ویراستاران کتاب کودک» مبدل ساختند.

فعالیت‌ها

در واقع فعالیت‌های مؤسسان این گروه، همان است که هم‌اکنون در شورای کتاب کودک صورت می‌پذیرد. بعدها «هفته شعر کودک و نوجوان»، که واقعه‌ای سالانه بود در سال

37. Hai Fei

38. The Children Book Council (CBC)

<http://cbcbooks.org>

39. Franklin K. Mathiews

40. Fredrick Melcher

۱۹۹۹ آغاز به کار کرد و تأکید آن بیشتر بر سرودن شعر برای کودک و نوجوان و تشویق افراد در سرودن شعر به منظور مطالعه، نوشتن و لذت بردن آن بود. در واقع «هفته شعر کودک و نوجوان» هر آوریل در جهت ارتقای شعر آمریکایی صورت می‌پذیرفت. لازم به ذکر است که پیش از پنجاه سال است که این سازمان غیرانتفاعی وظیفه گسترش برنامه‌های حرفه‌ای برای کار روی کودک و کتابش را بر عهده دارد.

تجاری-صنعتی است. با ایجاد سیستم فهرستبرگه در دهه‌های گذشته، در سال ۲۰۰۳، این فهرستبرگه‌های چاپی به فهرستبرگه‌های الکترونیکی تبدیل شدند. مراجعان کتابخانه شورای کتاب کودک، می‌توانند در پایگاه‌های اطلاعاتی توسط عنوان، نام نویسنده، اصطلاحات، کلیدواژه و دیگر اطلاعات کتابشناختی شورا جست‌وجو نمایند (شورای کتاب کودک (آمریکا)، ۲۰۰۶).

راهنمای وب ادبیات کودکان (وبسایت جامع ادبیات کودکان - دانشگاه کالگری

کانادا)^{۴۱}

تاریخچه

راهنمای وب ادبیات کودکان بر آن است تا شماری از منابع اینترنتی مرتبط با کتاب‌های کودک و نوجوان را در وبسایت جمع‌آوری کند. بیشتر اطلاعات وبسایت توسط طرفداران ادبیات کودک، مدارس، کتابخانه‌ها و نهادهای تجاری مرتبط با کتاب‌های جهانی فراهم گشته است و اکثر مخاطبان وبسایت را معلمان، کتابداران، اولیا، و افراد متخصص در حوزه ادبیات کودک (نویسندگان، ویراستاران، کتابفروشان، قصه‌گویان) و برخی کودکان تشکیل می‌دهند.

فعالیت‌ها

این وبسایت شامل اتصالات^{۴۲} زیر است که با کلیک روی هر یک به اطلاعات مربوط به آن دست می‌یابید:

اهداف

اهداف شورای کتاب کودک عبارت‌اند از:
- مطالعه و لذت از خواندن کتاب‌های کودک، بخش مهم و ضروری از اهداف اجتماعی این شورا آمریکایی است؛
- افزایش دانش و آگاهی عمومی جهت مطالعه و گسترش اطلاعات مرتبط با منابع برای نوجوان و نیز انتشار کتاب‌های کودک؛ و
- تولید منابع برای ارتقای سواد و تشویق به مطالعه و ایجاد برنامه‌هایی برای برگزاری هفته کتاب ملی کودک و «هفته شعر کودک و نوجوان».

کتابخانه شورای کتاب کودک

علاوه بر کتاب‌ها برنده جایزه، شورای کتاب کودک، دارای مجموعه‌ای کامل در چند جلد در باب کتاب‌های تاریخی سرگذشتنامه و خودسرگذشتنامه می‌باشد.

کتابخانه شورا همچنین شامل ۲۴ نشریه

41. The Children Literature Web Guide
<http://www.acs.uscslgary.ca/>

42. Link

نویسندگان بر روی وب، داستان‌ها بر روی وب، خوانندگان تئاتر، فهرست کتاب‌های پیشنهادی، کتاب‌ها و ژورنال‌های (مجلات تخصصی) مروری، منابع برای معلمان، منابع برای والدین، منابع برای قصه‌گویان، منابع برای نویسندگان و تصویرگران، راهنما و نمایه‌های تحقیقاتی، بحث آزاد و اینترنتی در مورد کتاب، سازمان‌های ادبیات کودک بر روی اینترنت، ناشران و کتابفروشان کودک بر روی اینترنت (راهنمای وب ادبیات کودکان، ۲۰۰۶).

Authors on the Web

Stories on the Web

Readers' Theatre

Lots of Lists: Recommended Books

Journals and Book Reviews

Resources for Teachers

Resources for Parents

Resources for Storytellers

Resources for Writers and Illustrators

Digging Deeper: Research Guides

and Indexes

Internet Book Discussion Groups

Children's Literature Organizations on the Internet

Children's Publishers and Booksellers on the Internet

کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران^{۴۳}

کتابخانه کودکان و نوجوانان با هدف ایجاد

کتابخانه‌ای استاندارد و نمونه برای ارائه خدمات به گروه سنی ۷ تا ۱۴ سال ایجاد شده است.

در واقع این وبسایت به حافظه دیجیتال ملی مربوط است که قرار است همه کتاب‌های فارسی را به صورت دیجیتال در خود جمع کند تا از سراسر جهان بتوان به آنها دسترسی داشت.

از بخش‌های این وبسایت آیکون‌هایی همچون کتابخانه شخصی، ایجاد کتاب توسط بچه‌ها، کتابخوانی آثاری که اجازه انتشار در وبسایت کودکان و نوجوانان کتابخانه ملی را پیدا کرده‌اند و همچنین امکان بارگذاری است و مجموع امکانات این وبسایت در حدود ۲۰ آیکون است.

شرح وظایف

- فراهم‌آوری کتاب‌ها و منابع غیرکتابی منتشر شده در داخل و خارج از کشور برای کودک و نوجوان و نیز پژوهشگران این حوزه؛
- ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان ۷-۱۴ سال؛

- ارائه خدمات به پژوهشگران کودک و نوجوان؛

- ارائه خدمات جانبی چون قصه و شعرخوانی، نمایش فیلم؛

- بازدید از کتابخانه کودک و نوجوان؛
- ایجاد نمایشگاه از آثار نقاشی کودک نوجوان؛

- معرفی تازه‌های منابع کودک و نوجوان در سایت؛

- آرشیو دو نسخه از کتاب‌های دریافتی

برای نسل‌های بعدی و امانت نسخه سوم در کتابخانه؛ و
- تهیه فهرستگان از کتاب‌های کتابخانه‌های کودک و نوجوان.

خدمات

- جست‌وجوی اینترنت (برای پژوهشگران)،
- رایت سی‌دی از منابع موجود در کتابخانه،
- ارائه خدمات کپی و پرینت از منابع، و
- اطلاع‌رسانی از طریق سایت.

مجموعه

- کتاب: بیش از ۱۰۰۰۰۰ نسخه به زبان‌های فارسی، لاتین، و بریل (خاص کودک و نوجوان نابینا)؛
- نشریه: ۳۳ عنوان؛
منابع غیرکتابی: سی‌دی، کاست، لوح آموزشی.

ساختمان

بنای کتابخانه در ضلع شرقی کتابخانه ملی در دو طبقه واقع شده است:
- در طبقه اول منابع برای کودکان قرار دارد و شامل بخش‌های:

- مرجع،
- کتاب‌ها،
- نشریات خاص کودکان
- کتاب‌های ویژه کودک و نوجوان نابینا،
- کتاب‌هایی به زبان‌های دیگر که در

ایران منتشر شده‌اند،
- دیداری و شنیداری (سی‌دی‌ها، کاست‌ها)،
- نقاشی (شامل ابزارها و وسایل نقاشی برای کودکان)،

- نمایش تازه‌های کتابخانه، و
- قصه‌خوانی و داستان‌گویی.
در طبقه دوم منابع برای پژوهشگران کودک و نوجوان قرار دارد (سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران).

در انتها قابل ذکر است که با اتصال به این وب‌سایت می‌توانید متن کامل کتاب‌های قدیمی کودکان و نوجوانان را بخوانید، بعضی از مجله‌های قدیمی کودکان و نوجوانان ایرانی را ورق بزنید، کتاب‌های تازه‌ای را که نویسندگان آنها به شما هدیه کرده‌اند، بخوانید، عکس، امضا، دستخط و شرح حال نویسندگان و شاعران خود را ببینید، برای خودتان یک کتابخانه شخصی درست کنید و به دوستانتان کتاب هدیه کنید و با آنها درباره کتاب‌ها حرف بزنید، آلبوم عکس درست کنید و به دوستانتان نشان دهید، آثار برای مجله کتابخانه بفرستید تا دیگران هم نوشته شما را بخوانند و بعضی از قصه‌ها رو بشنویید (کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران).

مطالعه تطبیقی (قیاسی) مراکز معرفی شده در حوزه ادبیات کودک و نوجوان
در واقع این مطالعه تطبیقی (قیاسی) میان مراکز در پنج حیطه زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

تاریخچه

۸ مرکز معرفی شده در حوزه ادبیات کودک و نوجوان از نظر قدمت عبارت‌اند از: کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ، دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان، مؤسسه کتاب کودک سوئد، دفتر چینی کتاب برای نسل جوان، شورای کتاب کودک (آمریکا)، کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان (ICDL)، و کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران، بنابراین کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران نسبت به دیگر مراکز مؤخرتر است و نیز لازم به ذکر است که «راهنمای وب ادبیات کودکان (دانشگاه کالگری کانادا)» به دلیل عدم یافتن هیچ‌گونه اطلاعاتی راجع به مشخصات تاریخی (تاریخچه) آنها در این سلسله‌مراتب قرار نمی‌گیرد.

مجموعه

با توجه به شمار کتاب‌های موجود در کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان (ICDL) یعنی ده هزار جلد کتاب با حداقل ۱۰۰ زبان، به نظر می‌رسد که تعداد کتاب‌های موجود در این کتابخانه با توجه به بین‌المللی بودن آن نسبت به دیگر مراکز در حوزه ادبیات کودک که دربردارنده زبان‌های گوناگون نیز می‌باشد، بیشتر باشد.

اگر بخواهیم قیاسی میان منابع این مراکز داشته باشیم قابل توجه است که در میان مراکز فعال در این حوزه، بعد از ICIDL، کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ، کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران، و پس از آن مؤسسه کتاب کودک

سوئد از مجموعه‌ای غنی در این حوزه به زبان‌های دیگر برخوردارند. لازم به ذکر است که گرچه هم‌اکنون ICIDL از مجموعه‌ای غنی و به‌ویژه الکترونیکی در حوزه ادبیات کودک برخوردار است، اما قدمت آن از لحاظ تاریخی به کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ نمی‌رسد که در زمان خود مرکزی بین‌المللی و غنی در حوزه ادبیات کودک بوده است و هم‌اکنون هم از مجموعه‌ای غنی در این حوزه برخوردار است.

مخاطبان

مخاطبان کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان (ICDL)، کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ، مؤسسه کتاب کودک سوئد، راهنمای وب ادبیات کودکان (دانشگاه کالگری کانادا) و کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران، کودک و نوجوان و به نوعی دست‌اندرکاران در حوزه ادبیات کودک می‌باشند. اما مراکزی مانند دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان، دفتر چینی کتاب برای نسل جوان، و شورای کتاب کودک (آمریکا) به نوعی با افرادی که دست‌اندرکار حوزه ادبیات کودک هستند، سروکار دارند.

فعالیت‌ها

از نظر فعالیتی، تمامی مراکز به نوعی فعال در حوزه ادبیات کودک و نوجوان می‌باشند، اما کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان (ICDL) به نظر می‌رسد که کتابخانه تقریباً به روز و غنی‌تری نسبت به دیگر مراکز باشد، چرا که از جمله فعالیت‌های مهم و اساسی آن ورود

اطلاعات و پریش مطالب کتاب‌ها به کامپیوتر و دسترس قرار دادن آن به‌طور پیوسته بر روی وب است، بنابراین سهم این کتابخانه در الکترونیکی بودن بسیار حائز اهمیت بوده و در واقع این کتابخانه با این عمل، کاری نو را در حوزه الکترونیکی نمودن مجموعه‌ای برای کودکان انجام داده است، اما دیگر مراکز فعالیت گسترده‌ای در قالب الکترونیکی به اندازه ICDL ندارند، چرا که پیوندهای آنها با دیگر کتابخانه‌ها نیز در سطحی گسترده و بین‌المللی همانند ICDL نمی‌باشد و اغلب با یک یا چند مرکز داخلی، ملی یا بین‌المللی در ارتباط‌اند. با این حال، مؤسسه کتاب کودک سوئد با ایجاد پایگاه ELSA فعالیت‌هایی را در حوزه ادبیات کودک به‌صورت الکترونیکی انجام داده است، شورای کتاب کودک (آمریکا) نیز در کتابخانه خود مجهز به پایگاه اطلاعاتی می‌باشد و در این میان کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ نیز از این امر مستثنا نیست. در عین حال راهنمای وب ادبیات کودک (دانشگاه کالگری) نیز از این لحاظ حائز اهمیت است.

خدمات

تمامی مراکز به نوعی در حال خدمت‌رسانی در حوزه ادبیات کودک‌اند، اما در این میان کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان (ICDL) خدمات گسترده‌ای را از لحاظ الکترونیکی ارائه می‌نماید، چرا که هیچ کتابخانه‌ای همانند آن امکان دسترسی به کتاب‌ها را به زبان‌های گوناگون، در سطحی بین‌المللی و در قالب الکترونیکی فراهم نساخته است،

چرا که پایگاه‌های دیگر مراکز تنها در بردارنده اطلاعات کتابشناختی و تصویر، در سطحی محدود می‌باشد. اما ICDL به دلیل ایجاد شرایطی که به کمک آن تمامی بخش‌های کتاب‌ها به‌صورت Preview و Overview قالب رؤیت‌اند، بسیار حائز اهمیت است، البته در این میان خدمات دیگر سازمان‌ها را با توجه به ارائه خدماتشان چه به‌صورت چاپی و چه غیرچاپی نباید فراموش نمود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یک تیم بین‌رشته‌ای از پژوهشگران علوم اطلاعات، کامپیوتر، هنر، روان‌شناسی به‌منظور طراحی کردن یک کتابخانه دیجیتالی جدید برای کودکان با هفت کودک (۷ تا ۱۱ سال) در دانشگاه مریلند کار کردند. این همکاری به نظرات و پیشنهادهای جدیدی برای توسعه مجموعه، فهرست‌ها (استانداردهای ابر داده‌ها) و فناوری‌های جدید برای دسترسی و استفاده از اطلاعات هدایت شد. تیم اهمیت کار کردن با کودک را از طریق تجزیه نتایج گرفته شده از وبلاگ‌ها، تحقیقات و مطالعات مراجعان به آزمایشگاه تأیید کرد. در واقع توسعه ICDL ارزش مداخله دادن کودکان را در جریان طرح ثابت کرد. در نتیجه، توجه تیم دانشگاه مریلند به رشد مجموعه، رده‌بندی، و وسایل جدید برای دسترسی و استفاده جلب شد. عقاید توسط تجزیه و تحلیل تجربی وبلاگ‌های ICDL تأیید شد. نتایج، حاصل پژوهش و مطالعات مراجعان آزمایشگاه بود. در واقع، مطالعات تجربی آینده و برنامه‌های طولانی و فشرده‌ای که کتابخانه‌های دیجیتالی می‌توانند

روی کودکان همانند محققان، خوانندگان، و قصه‌گویان داشته باشد، مفید خواهد بود. این مجموعه‌های دیجیتال می‌تواند شکل یادگیری کودکان را تأیید کند، همچنین توجه آنها را درباره فرهنگ‌های دیگران جلب کند و درکشان را که کتابخانه‌ها را در آینده بسازند، بالا ببرد، چرا که کودکان تمایلات زیادی دارند که به هر کسی ساختن کتابخانه‌های دیجیتالی آینده برای کودکان را یاد بدهند (دورین، [بی تا]).

در واقع می‌توان گفت هم‌اکنون شرایط به‌گونه‌ای است که کودکان ایرانی نیز کتاب‌های مورد علاقه خود را می‌توانند در اینترنت بخوانند، چرا که آثار ۱۲۶ نویسنده کودک و نوجوان فارسی زبان با راه‌اندازی، کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان، روی اینترنت قرار گرفته است. با توجه به آنچه گفته شد، این آثار در پایگاه اینترنت کتابخانه دیجیتال کودکان به نشانی www.icdlbooks.org قابل دسترسی است. کتاب‌های این کتابخانه دیجیتال بر اساس فهرست نویسندگان و عنوان‌ها، موضوع قابل جست‌وجو است. کودک و نوجوان با یافتن کتاب مورد نظر خود می‌توانند، تصویر بزرگ و خوانای نسخه چاپی را از طریق اینترنت دریافت کرده و به مطالعه آن روی صفحه نمایش رایانه خود بپردازند. همان‌طور که ذکر شد، دانشگاه مریلند بنیانگذار کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان است و پایگاه اطلاع‌رسانی آن به زبان‌های مختلف از جمله انگلیسی، فارسی، آلمانی، و فرانسوی قابل دسترسی است. بنیانگذاران این کتابخانه معتقدند این پایگاه

اطلاع‌رسانی در سراسر جهان است. علاوه بر زبان فارسی آثار مختلفی از ادبیات کودک دیگر کشورهای جهان نیز در این کتابخانه دیجیتال در دسترس کودک و نوجوان قرار گرفته است. این کتابخانه اکنون بیش از ده هزار عنوان کتاب از ۱۰۰ زبان مختلف در اختیار علاقه‌مندان قرار داده است.

با تمامی این اوصاف به غیر از کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان مونیخ که از منابعی غنی برخوردار است تاکنون کتابخانه‌ای همانند ICDL موفق به گردآوری کتاب‌ها کودک در حد نسبی از تمامی کشورهای جهان نبوده است، چرا که دیگر مراکز حتی با وجود دارا بودن اپک یا فهرست پیوسته، باز هم به‌عنوان کتابخانه دیجیتال بین‌المللی در سطح جهان مطرح نمی‌باشند، زیرا اپک‌های آنها تنها محدود به مجموعه‌های خودشان و تنها کمی فراتر می‌باشد.

امید است با ارتباط مداوم و زنجیره‌ای این مراکز با ICDL بتوان به مجموعه‌ای بسیار عظیم و گسترده از منابع گوناگون در این حوزه به‌طور الکترونیکی دست یافت، خصوصاً آنکه با غنی‌سازی چنین مرکزی با عنوان کتابخانه‌ای دیجیتال و بین‌المللی که دربردارنده تمامی منابع در این حوزه به زبان‌های گوناگون از اقصی نقاط جهان باشد، در درجه اول به مخاطبان این کتابخانه، که همانا کودک و نوجوان می‌باشند، اهمیت داده می‌شود و به دنبال آن ادبیات کودک نیز در سطح جهانی مطرح خواهد شد و در این میان با پیشرفت تکنولوژی، ادبیات کودک هم به نوعی همگام با این قافله در قالب الکترونیکی

3. The Children's Book Council. 2006. [on-line]. Available: [http:// www.cbcbooks.org](http://www.cbcbooks.org)

4. The Children's Literature Web Guide. 2006. [on-line]. Available: [http:// www.acs.uralgary.ca/ ~dkbrown](http://www.acs.uralgary.ca/~dkbrown)

5. Chinese Board on Books for Young People(CBBY). 2006. [on-line]. Available: [http:// www.cbbby.org](http://www.cbbby.org)

6. Iranian Children National Library. [on-line]. Available: <http://icnl.nlai.ir/>

7. International Board on Books for Young People (IBBY). 2006. [on-line]. Available: [http:// www.ibby.org](http://www.ibby.org)

8. International Children's Digital Library (ICDL). 2006. [on-line]. Available: [http:// www.icdlbooks.org](http://www.icdlbooks.org)

9. The International Youth Library. 2006. [on-line]. Available: [http:// www.ijb.de/](http://www.ijb.de/)

10. National Library & Archives of IR of Iran. [on-line]. Available: <http://www.nlai.ir>

11. The Swedish Institute for Children's Books (SBI). 2006. [on-line]. Available: [http:// www.sbi.kbose/meny.html](http://www.sbi.kbose/meny.html)

(به شکل دیجیتالی) توسعه خواهد یافت. بنابراین انتظار می‌رود که ICDL هم به‌عنوان مرکزی بین‌المللی در حوزه ادبیات کودک فعال‌تر برخورد نماید، چرا که لازمه بین‌المللی بودن در درجه اول در نظر گرفتن شرایط و امکانات تمامی کشورها و به دنبال آن در اختیار قرار دادن بودجه به نهادهایی است که به دلیل کمبود بودجه قادر به ارسال منابع خود نمی‌باشند. بنابراین ICDL در این زمینه باید پی‌گیرتر برخورد نماید، چرا که نهادی که در سطحی بین‌المللی مطرح است، باید شرایط تمامی کشورهای جهان را که به نوعی در ارتباط با آن می‌باشد، در نظر بگیرد تا در امور خود با کمی و کاستی مواجه نگردد، چرا که در غیر این صورت نمی‌تواند به‌عنوان نهادی بین‌المللی مطرح باشد.

منابع

1. دورین، آلیس. «آنچه کودکان می‌توانند به ما یاد دهند: کتابخانه‌های دیجیتالی پیشرفته برای کودکان با کودکان». ترجمه مرضیه گلچین. *مجله الکترونیکی کتابدار*، دوره پنجم، ۲ (۱۳۸۵). [قابل دسترسی در]: www.ketabdar.org/magazin/magazin.asp
2. سلطانی، پوری؛ راستین، فروردین. *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، فارسی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی*. تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۷۹.

